

Smaa stykker.

5.

**St. Knuds Kapellet og danske og norske Konvertiter i Rom
i det 17. og 18. Aarhundrede.**

Ved Louis Bobé.

St. Knuds Kapellet i Kirken Sta Maria in Traspontina i Rom har for nylig faaet en vis aktuel Interesse, idet der af Kammerherreinde Baronesse Wedel-Jarlsberg i Rom, Fru Baronesse Stampe og Docent, Dr. phil. A. Hammerich er bleven sat en Indsamling i Gang saavel i katholske som i specielt historisk interesserede Kredse med det Formaal at restaurere det lille Kapel og drage Omsorg for, at de tidligere til Ære for Helgenen afholdte Messer atter regelmæssig afholdes. En Fond paa 3000 Lire er nu skaffet til Veje, for hvilken de derværende Malerier er blevet rensede og opfriskede, og to Broncekandelabrer indkjøbt i Stedet for de tarvelige Lysstager, der før stod paa Altret. For Renterne af den tiloversblevne Sum vil der i Fremtiden blive afholdt Messe to Gange aarlig, nemlig 19. Januar og 10. Juli.

Om Kapellets Indvielse og dets Stifter er tidligere meddelt Oplysninger, der hidrører fra de tre i St. Knuds Kapel anbragte Indskrifttavler, hvis Ordlyd allerede delvis har været aftrykt, først i det lille Skrift om Kirken in Traspontina af Andrea Mastelloni, *La Traspontina*, Napoli S. 142 f.¹⁾, senere

¹⁾ Medd. af Hr. Baron Bildt, svensk Gesandt i Rom. Jvfr. Francesco Cancellieri, *Notizie della venuta in Roma di Canuto II, di Christiano I negli anni 1027 e 1474 e di Federico IV giunto*

i J. G. C. Adler, Reisebemerkungen auf einer Reise nach Rom, Altona 1783, 103 f. og i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed III, 349 f. samt senest fuldstændig i V. Forcella, Iscrizioni delle chiese di Roma VI, Roma, S. 365, 68. Af Sta Maria in Traspontinas Dødsbog, som jeg under et Ophold i Rom i Foraaret 1906 havde Lejlighed til at gjennemgaa, kan der nu gives fyldigere Oplysninger om Kapellet's Stifter end de tidligere foreliggende.

Christian Payngk, en Søn af Kong Christian IV.s Hofkemiker Ahasverus Payngk, fødtes 1612. I sin Ungdom gjorde han lange Studierejser, gik i Rom over til den katolske Tro, fik et Kanonikat i Olmütz og slog sig allerede før 1640 blivende til Ro i den evige Stad. Han græmmede sig, hedder det, over at Danmarks Skytshelgen i Rom, Kong Knud, ikke var Gjenstand for offentlig Dyrkelse, og han besluttede da at skaffe ham en saadan. Karmelitergeneralen Teodoro Straccio indrømmede Payngk, der var bleven anbefalet ham af Kardinal Antonio Barberini, Broder til den daværende Pave Urban VIII, i dette Øjemed den hellige Carls Kapel i den Ordenen tilhørende Kirke Sta Maria in Traspontina. Payngk lod Kapellet istandsætte og forsyne med allehaande Prydelser, bl. a. et Billede, forestillende den hellige Knuds Martyrdød, malet af en i Rom bosiddende Maler Daniel Freschié. Den 7. Januar højtideligholdtes Indvielsen af Kapellet i Overværelse af hele Kardinalkollegiet og med Bistand af det pavelige Kapel.

Knud den helliges Dødsdag er rettelig 10. Juli, men henførtes i Begyndelsen, som det synes, af Uvidenhed, til 7. Januar, til Knud Lavards Dødsdag, indtil den, efter Opfordring af flere katolske Danske 1670 henlagdes til 19. Januar. Begge Dage vil nu, som ovenfor nævnt blive højtideligholdte.

I Kapellet findes tre Indskrifttavler. Paa den ene, ved

---

a Firenze, Roma 1820. Nærmere Oplysninger om St. Knuds Kapel vil findes hos Perez, Notitie sull'altare di S. Canuto, Manuskript i Kirkens Arkiv, som citeres af G. Amori, La chiesa di S. Maria in Traspontina M CM IIII (Haandskrift smstds. Medd. af Padre Gabriele). Det førstnævnte Manuskript kunde ikke skaffes til Veje under mit Ophold i Rom.

Foden af Altret, læses i al Korthed: D. O. M. Solis Danis in vrbe fideque Romana obevntibus monvmentvm. Anno Dni MDCLXV. Den anden er sat til Minde om de Paver, der har fremmet St. Knuds Dyrkelsen, medens den tredje begynder med en Tak til Kardinal Barberini og Straccio og ender med at fortælle, at Kapellet af Stifteren er bestemt til Begravelsessted for ham selv og alle de i Rom i den katholske Tro af-døde Danske; den er opsat 1686. Payngk selv døde allerede 31. Januar Aaret efter i sit eget Hus i Sta Dorotheas Sogn, ikke langt fra Porta Settimiana.

Antegnelsen i Kirkens Dødsbog lyder saaledes. Anno domini 1687 die vero 31 januarij Ill^{mu}s Dominus Cristianus Paingke, Danus, Canonicus Ecclesiae cathedralis Olamucensis in vico dicto Sti Jacobi de Parrochia S. Dorotee in Domo propria etatis sue annos 74^{or} animam Deo reddidit in comunione Ste Romane ecclesiae et omnibus reffectus ssis sacramentis per suum parrochum; cuius corpus ex testamento ad nostram parrochiam ecclesiam, vestitum habito carmelitano ut ipse ordinavit, delatum; in sua a se perlustrata capella et Sto Canuto, regi IV Danorum dicata, in sepulcro quod sibi ipsi et Danis omnibus paraverat, sepultum fuit.

En senere Tilføjelse udsiger:

Nota che il detto signore canonico Cristiano lasciò erede di tutto quello poteva testare, eccettuati alcuni pochi legati manuali, la cappella con obbligo che ogni anno si facesse la festa di S. Canuto, et si dicesse una messa le settimane; la rendita consiste in un casino dove morì, col giardinetto e supellettili.

Interessen for St. Knuds Kapellet i Rom har til alle Tider været levende hos danske Romafarere.

I den Dagbog, Kronprins Frederik førte paa sin Rejse til Italien 1692, noterer han under 25. Marts: Habe ich in einer Kirchen St Knuto sein Begräbnüss gesehn, sie haben ihn an Stad einer rohten, mit ein blau Mantel gemahlt. Sie haben ihn alhir zum Heyligen gemacht, die Bauren in Führen haben ihn todtgeschlagen, indem er den Zehnten an den Armen und Kirchen zu geben befohlen; sein Regierung ist im Jahr 1086,

soll ein sehr frommer und gottsfürchtiger Herr gewesen seyn¹⁾.

1698 besøgte Prins Karl Kapellet²⁾. I G. C. Adlers Beschreibung der Stadt Rom, Altona 1781, S. 351, hedder det om Sta Maria in Traspontina: „I denne Kirke højtideligholdes endnu hvert Aar i Januar den store danske Konge Canutus' Minde paa en meget højtidelig Maade, og de forsamlede Folk beder: S. Canute, ora pro nobis“.

1793 aflagde Numismatikeren Chr. Ramus et Besøg i Kapellet. „St. Knudsfestens Vedligeholdelse“, ytrer han, „bestod før i at anstikke en Mængde Vokslys og anstille Musik i Kirken. Munkene skulle have spist Pengene op“ — den af Payngk til Festens Højtideligholdelse udsatte Kapital — „og Festen være gaaet ind. Nu, derved har de ikke gjort ilde³⁾“. Da Provst F. Schmidt gjæstede St. Knudskapellet paa Helgenens Navnedag 19. Januar 1819, brændte der fire Lys, men der holdtes ingen Messe her, maaske, bemærker han, fordi der ingen Midler er „til at underholde samme⁴⁾“. H. C. Andersen var under sit Ophold i Rom 1841 ogsaa i Kapellet paa St. Knuds Dag. Der var intet Menneske til Stede foruden ham. „To smaa Tællelys brændte saa sørgeligt, saa fattigt paa St. Knuds Alter“. „St. Knud er fra Norden, „og derfra faar vort Kloster aldeles intet“, gav en gammel Munk Digteren til Svar, da denne ytrede sin Beklagelse over, at St. Knuds Festen ikke mere fejredes⁵⁾.

Af andre danske Romafarere i det 19. Aarhundrede omtaler C. St. A. Bille i sine Rejseminder⁶⁾ St. Knuds Kapel. Ogsaa han maatte af Kirkens Sakristan høre, at St. Knud var „un molto povero santo“, og at selv de faa, som i Ny og Næ kom for at se til ham, ikke gav ham noget.

¹⁾ Ny kgl. Saml. 1089^c 4to L. A. Læssøes Afskrift. Danske Saml. 2. R V, 37.

²⁾ C. H. Brasch, Vemmetoftes Historie 1860 II, 169.

³⁾ Museum 1896 I, 265.

⁴⁾ Tidsskr. for udenl. theol. Lit. I, 194 f.

⁵⁾ En Digtters Bazar 1842, 185—8.

⁶⁾ Erindringer fra en Rejse i Italien 1878, II, 81 f.

I St. Knuds Kapel, i Gulvet, er indsat en Mindesten over en anden dansk Konvertit, der har funden sit Hvilested her. Indskriften er meddelt i Tidsskrift for udenlandsk theologisk Literatur I, 194 f. og hos Forcella VI, 373.

Den beretter, at Anton Georg Bredahl fra Frederiksstad, kongelig dansk Kaptejn, efter at have afsvoret den lutherske Lære, foretrak at leve fattig i Rom fremfor i Rigdom hos sine egne, at han ved Pave Pius VI.s Naade blev udnævnt til Fændrik i den korsikanske Livvagt (*vexillarius cohortus Cyrneorum*) og døde her 13. April 1778 i en Alder af 39 Aar¹). Bredahl var Søn af Kaptejn ved Ulriksdals Livkompagni Knud Jørgen Bredahl og Blancheflor Sophie Due Coucheron. Hans Fødselsdag kan ikke opgives, da saavel Frederiksstads som Frederikshalds Kirkebøger mangler for Aaret 1739. Han blev 1759 Fændrik réformé i sjællandske hvervede Infanteriregiment, 1761 Sekondltnt., 1766 Premierltnt., laa 1768 i Garnison i Helsingør og afskedigedes 23. Maj 1770 paa Grund af Svagelighed.

Om hans Død indeholder Kirkebogen følgende Notits:

Illmo Signe Barone Antonio Giorgei Bredakle Danese. Anno Domini 1778 die 11. mensis aprilis Illus D. Antonius Giorgei ex Dania etate ann. 40 circ. in communione Stæ Matris Ecclesie animam Deo reddidit in Parochia S. S. Celzi et Juliani in qva degebat, a S. Salvatore de Marchetti [Marchettiani] omnibus ecclesie sanctæ sacramentis munitus ab illo parrocho pie susceptis. Ejus corpus ex ultima sva dispositione ad hanc nostram parochialem ecclesiam honorifice dilatatum et more nobilium expositum post solemnias exeqvias in sepulcro sacelli Sti Canuti Danorum Regis, ubi caverat sepultum fuit.—Req. in pace.

Den tredje af de danske Konvertiter i Rom, vi gjøre til Gjenstand for Omtale, Christian Ulfeldt, ligger ikke be-

¹) Tidsskr. for nordisk Oldkyndighed III, 349; hans Dødsaar angives begge Steder fejlagtigt, ligeledes hos C. St. A. Bille. Skifteconcept efter Moderen Fru B. S. Coucheron og Personalialia Bredahl i Norske Rigsarkiv.

gravet i Sta Maria in Traspontina, men i den i Cancellaria indbyggede Kirke San Lorenzo in Damaso.

Christian Ulfeldt var 1661 traadt i Dronning Christines Tjeneste under hendes Ophold i Norden og er antagelig dér gaaet over til Katholicismen. Aaret efter var det, at han i Brügge tog blodig Hævn over sine Forældres brutale Fangevogter paa Hammershus Generalmajor Fuchs. Han undslap til Liège og var 1663 atter i Rom hos Dronningen, ilede paa Efterretningen om Faderens Flugt til Basel derhen, men han var ikke Vidne til hans Død, dog opnaaede han, at faa hans Lig udleveret og begravet. Han var Indehaver af et Kanonikat i Eichstädt i Bajern og levede siden til sin Død uafbrudt i Rom. Det siges i et Haandskrift — desværre uden Angivelse af Aar —, som findes i Afskrift i Universitetsbibliotheket i Christiania, at han „i Følge Aviserne fra forrige Aar har givet sig selv 6 Knivstik i Ryggen“. En, ikke korrekt Gjengivelse af hans Gravskrift findes i J. C. Niemeitz, *Inscriptionum singularum fasciculus* 162 f.¹⁾ Hans Ligsten er ikke bevaret, men en, som det synes, korrekt Afskrift af Inskriptionen paa samme findes i Cod. vaticanus 7916 c 63 Nr. 262 og lyder herefter:

D. O. M. | Christiano Ulfelt S. R. I. comiti | hvivs basilicae. canonico, presbitero | generis. claritvdine inter. Danos. praefvlgenti | ipsisq. regibvs. per. matrem. conivncto | Christinae. Alexandrae | Svecorum. reginae. incomparabili | inter. primi. ordinis. avlicos. | acceptissimo | pietate. in Devm | zelo. in. catholicam. religionem. | cvi. fratres. et. Sororem. Lvtherianae haeresi | ereptos. adduxit. et. asservit | cvltv. in. parentes | charitate. in. propinqvos. et. cives | fide. in. amicos | hvmanitate. in. vniversos | spectatissimo. probatissimo | Vladislavs. Constantinvs Vasa. Comes. de. Vaso | execvtor. testamentarivs. amico. carissimo | p. c. | obiit. anno R. S. M. DC. LXXXVIII | aetatis. svae LV²⁾.

¹⁾ Biografisk Lexikon. Birket Smith, Leonora Christina Ulfeldts Historie II, 244 f. LVI. W. H. Grauert, Christine, Königin v. Schweden, Bonn 1842 II, 357, Mémoires conc. Christine, Reine de Suede, 1751, II, 64 f., 68; III, 230, 469.

²⁾ Forcella V, 208.

Kirkebogen for San Lorenzo in Damaso udsiger følgende om hans Død:

Julius 1688 Die 29 illmus et revmus B[aro] Christianus Vulfel a Dacia huius st^mæ basilice Canonicus obiit post longam infirmitatem in Parrochia S. Marie in Monterone¹⁾, ubi recepit ssa sacramenta, et eius cadaver ad formam suæ piæ dispositionis fuit ad hanc ecclesiam portatum ibique honorifice sepultum.

Baade Niemeitz og Haandskriftet i Vatikanet angiver Christian Ulfeldts Alder til 55 Aar. Dette er fejlagtigt, idet han kun naaede en Alder af 50^{1/2} Aar. Ifølge Leonora Christinas egenhændige Optegnelser var han født 5. Dec. 1637²⁾.

Fra anden Halvdel af det 18. Aarhundrede kjende vi foruden Bredahl endnu andre Konvertiter af dansk og norsk Fødsel.

Jørgen Reedtz, den danske Ambassadør ved Hoffet i Madrid, havde i sit Ægteskab med Mette Trolle blandt andre Børn to Døtre, fødte omkring 1670, Charlotte Amalie og Birgitte Sophie Reedtz, der gik over til Katholicismen og levede som Nonner hver i sit Kloster, henholdsvis i Convento Barberini og Sta Catharina da Siena. Kronprins Frederik besøgte dem 1692 under sit Ophold i Rom. Begge døde omkring 1740. Ogsaa deres Broder Frederik Christian var Konvertit og døde som Munk sammesteds³⁾.

Datidens romerske Avis Chracas beretter for 1739, 4. Juli, at Daniel Kacher, nobile danese, af Kardinal Belluga er bleven stadfæstet (konfirmeret) i den katholske Tro. Til hvilken Slægt denne danske Mand hører, har jeg desværre ikke kunnet paavise. Navnet synes at være ganske forskrevet⁴⁾.

I Juli 1732 gik den danske Historiemaler Anton Müller

¹⁾ I Via Monterone, der udgaar fra Corso Vittorio Emanuele.

²⁾ Birket Smith, L. C. Ulfeldts Hist. I, 94.

³⁾ Pershist. Tidskr. 2. R. II, 102 f. Danske Saml. 2 R. V, 43 f. Hofman, Danske Adelsmænd II, 148. Danmarks Adels Aarbog XI, 324 f.

⁴⁾ Medd. af Hr. Dr. F. Noack i Rom.

paa Rejse med Akademiets første Rejsestipendium og fik 1754, da han opholdt sig i Paris, Tilladelse til at gaa til Rom som kgl. Pensionær. Han blev i Tiberstaden og gik 1756 i Kirken San Ignazio over til Katholicismen, lod sig vie til Præst og indtraadte i et Kloster i Spoleto, hvor Munkene „mere levede som Kavalerer end som Munke“. Wasserschlebe betegner Müller som et „mauvais sujet“. Ramus traf ham endnu 1793 i Rom. Müller var da over 70 Aar gammel og talte endnu ret godt Dansk ¹⁾.

John Brown, en Søn af fransk Konsul i Throndhjem James Brown (død 28. Jan. 1784, 84 Aar 3 Mdr. gammel) og Kirsten Thayssen (død 1782, begr. 23. Sept.), døbt 25. September 1738 i Throndhjems Domkirke ²⁾, opholdt sig allerede 1784 i Rom, hvor han var gaaet over til Katholicismen og var Kavaler hos en Kardinal. Han kaldtes almindelig Baron, fordi Romerne udtalte hans Familienavn saaledes. Brown levede siden af sine Midler som Kunstven og hørte til Thorvaldsens første Omgangskreds i Rom ³⁾. Her døde han ogsaa i Februar 1821. P. O. Brøndsted ordnede hans efterladte Bo ⁴⁾.

Om Georg Zoegas Konversion vil det være tilstrækkeligt her at nævne, at den fandt Sted i Juli 1783; kort efter fraflyttede han Fremmedkvarteret i Rom og holdt 7. August s. A. Bryllup med Maria Elisabetta Geltrude Pietruccoli, Datter af Maleren Giacomo Pietruccoli og Francesca Capelletti. Han hviler i Kirken S. Andrea delle fratte ⁵⁾.

¹⁾ Weilbach, Nyt dansk Kunstnerlexikon II. Museum 1896, I, 26 f.

²⁾ Medd. fra det Norske Rigsarkiv.

³⁾ J. M. Thiele, Thorvaldsens Ungdomshistorie 1851, 109.

⁴⁾ Brøndsteds Brevbog 1821—25, 80 f. (i Hr. Carl Halls Eje).

⁵⁾ A. D. Jørgensen, Georg Zoega, 77. L. Bobé, Efterladte Papirer fra den reventlowske Familiekreds V, 209.